

Nová výstava Technického muzea v Brně „Za volantem bez bázně a chikany“ přiblíží fenomén autoklubů v českých zemích v letech 1904-1951

20.10.2022 - Sylvie Zouharová Dyková | Ministerstvo kultury ČR

Výstava představí návštěvníkům fenomén autoklubů a jejich rozmanitou činnost. Zároveň si však klade za cíl zhodnotit jejich význam a roli ve vývoji motorismu. V první části výstavy se návštěvníci seznámí s obecnou činností klubů, jejich historií a vývojem; druhá část výstavy se věnuje závodům a soutěžím pořádaným kluby za účelem větší popularizace motorismu.

„Činnost četných motoristických spolků na území předválečného Československa byla doposud opomíjeným tématem. Naše nejstarší autokluby byly založeny v roce 1904 v Praze. O dva roky později vzniká nejstarší klub na Moravě se sídlem v Brně (Mährisch-Schlesischer Automobil-Club). Postupně se začínají zakládat další a další organizace; dá se říci, že bují téměř jako houby po dešti,“ uvádí Sylvie Zouharová Dyková, kurátorka TMB v oboru Historických vozidel a spalovacích motorů a současně kurátorka výstavy.

„Název výstavy ‘Za volantem bez bázně a chikany’ byl zvolen záměrně: je to reminiscence na text uveřejněný v roce 1913 v prvním čísle časopisu Auto vydaném Český klubem automobilistů. Zakladatel klubu Karel Rosenberg v něm vzpomíná na důvody vedoucí ke vzniku klubu. Mezi jinými především na nevraživost veřejnosti vůči motoristům a jejich častou šikanu (‘chikanu’) ze strany státních orgánů. Motoristé se snažili sdružit dohromady, aby mohli lépe vyjednávat. Název výstavy se tedy snaží přiblížit dobovou situaci ohledně nazírání na automobilismus jako takový,“ vysvětluje Sylvie Zouharová Dyková.

Od prvopočátku do klubů vstupovaly inspirativní osobnosti, a tak se kluby stávaly velmi často hybatelem pokroku. Významnými členy Československého automobilového klubu pro Moravu a Slezsko se sídlem v Brně se stali: zakladatel světového obuvnického koncernu Tomáš Baťa (předseda), významný archeolog a kustod Moravského zemského muzea Karel Absolon (místopředseda), uznávaný chirurg, jenž se zasloužil o vznik dnešního Masarykova onkologického ústavu, MUDr. Jaroslav Bakeš, fenomenální sportovec v řecko-římském zápase Gustav Frištenský nebo moravský šlechtic František Maria Harrach a další.

Velmi zajímavou kapitolou jsou také vztahy mezi německými a českými kluby a členy klubů obecně. Dá se říci, že vztahy obecně odrážely situaci jak společenskou, tak politickou. V průběhu 20. let 20. století kluby víceméně přátelsky spolupracovaly, ke konci 30. let se však napětí stupňuje a proniká i do klubové činnosti.

Součástí výstavy „Za volantem bez bázně a chikany“ jsou artefakty prezentující činnost klubů. Zájemci uvidí především nádherné smaltované znaky – emblémy klubů – v počtu, v jakém dosud nikdy nebyly představeny,“ upřesňuje kurátorka výstavy Sylvie Zouharová Dyková. „Kluby totiž vytvářely pro své členy smaltované znaky, které se připevňovaly na vozy, na chladiče vozů, odznaky do klop, vlaječky atd. To vše sloužilo k tomu, aby se členové navzájem poznali, a také aby mohli využívat slev a dalších zvýhodnění u nasmlouvaných prodejců, hotelů či čerpacích stanic označených stejným znakem. Pozornost návštěvníků upoutají jistě trofeje ze závodů, plakety vydávané autokluby

k různým akcím, soutěžím, hvězdicovým jízdám, apod. Velkou část výstavy tvoří rovněž dochované fotografie, mapy, časopisy a další předměty z činnosti klubů.“

Fanoušci historie automobilového sportu mohou obdivovat v TMB závodní vozy moravských značek z období první republiky. Na jednom místě tak uvidí nejvíce závodních vozů z brněnské Zbrojovky, tzv. „Zetek“, včetně vozu Z 2 (Z 6V) úspěšného v roce 1928 v závodech do vrchu Brno-Soběšice. Výstava představí také vůz Tatra typ T, jež byl úspěšný v roce 1921 v závodě Ecce Homo.

Vozy, které startovaly na Masarykově okruhu v Brně, reprezentují Z 14 chassis, Z 18 Sport a Wikov 7/28 Sport. Z cestovních sériově vyráběných vozů nadchnou návštěvníky automobily Z 9 a Z 4-III série. Na ně navázal továrně upravený vůz určený pro závod 1000 mil československých, který výstava rovněž prezentuje. Vystavené automobily doplňují poutavé dobové záběry z motoristických soutěží.

„Technické muzeum v Brně pamatuje i na dětské návštěvníky. K výstavě jsme připravili animovaný film pojednávající o historii motorismu v Brně, interaktivní skládačku – poskládej si svůj automobil, a modely dvoutaktního a čtyřtaktního motoru. Každý si může navíc otestovat svou zručnost při odmontování kola z vozu,“ dodává závěrem Sylvie Zouharová Dyková.

K výstavě „Za volantem bez bázně a chikany“ s podtitulem „Fenomén autoklubů v českých zemích 1904-1951“ vznikne stejnojmenný kritický katalog. Výstava je výstupem z výzkumného projektu z programu NAKI II Ministerstva kultury ČR – České století motorismu (DG18P02OVV051) a návštěvníci si ji mohou prohlédnout až do 26. února 2023.

Výstava se koná za finanční podpory statutárního města Brna a pod záštitou primátorky JUDr. Markéty Vaňkové.

<https://www.mkcr.cz/novinky-a-media/nova-vystava-technickeho-muzea-v-brne-za-volantem-bez-bazne-a-chikany-priblizi-fenomen-autoklubu-v-ceskych-zemich-v-letech-1904-1951-4-cs4997.html>